

Ha egy varázstoll kettétörik...

(Z. Németh István *Királyficsúr-meseregényeiről*)

A színes borítóra mintha csak ebben a pillanatban pottyant volna oda törökülésben a riadtan töprengő királyficsúr (a továbbiakban kiderül, hogy neki aztán tényleg van min töprengenie, számtalan megoldatlannak tűnő helyzetet kell majd megoldania). Fél szemmel a mellette ülő, sokkal kevésbé gondterhelt Hóköménykét figyeli, aki a meseregényben Hófehérkét mintázza valamiképp, de már a borítón bemutatkozik az olvasónak: a haja fekete ugyan, viszont barna bőrű, és szépséggel nemigen áldotta meg a jóisten. Hogy ők ketten nem annyira szerelmesek egymásba, hogy rózsaszínben lássák a világot, az bizonyos. Akkor meg miért kerültek a borítóra és egymás mellé? Már ennek tisztázása érdekében is érdemes végigolvasni *A királyficsúr különös kalandjai* című meseregényt, közben teljesen kikattanni a külvilágból, és bekattanni a cselekménybe, amely hömpölygésével, kanyargásával, fordulataival olyan világ(ok)ba viszi magával a gyerek és felnőtt olvasót egyaránt, ahol aztán a szerző fantáziájával egy húron pendülve, el fogja felejtetni minden bűját-baját. Ha az olvasó tekintete időnként megpihen Vincze Nóra színes, hangulatos illusztrációin, még inkább életre kelnek a nem mindennapi szereplők, az események még megélhetőbbekké válnak.

A meseregény cselekményének lényege, hogy a jóságos Grimmanó varázstolla véletlenül kettétörik, és bár ahogy-úgy sikerül összeragasztania, mégsem működik rendesen – így aztán a mesék szereplői, eseményei teljesen összekeverednek. Ebből a bonyolult helyzetből az egyetlen kiút, ha Tutálibe Málibe, a királyficsúr megkéri Hóköményke kezét; ekkor törhet meg a varázslat, és kerülhet vissza minden szereplő a saját meséjébe.

Z. Németh István jól ismeri a népmeséket, s külön a Grimm-meséket. A regény cselekményvezetése során ügyesen tesz kacskaringókat, beékel, kivezet, visszavezet, összefon, megtorpan, továbbvezet a Grimm-mesék (átformált) hőseit szerepeltetve, emlegetve, a meserészleteket sikeresen parodizálva.

Már az első fejezetben nagyot nézünk, hogy itt aztán nem a királyfi ébreszti fel Csipkerózsikát, hanem Hamispipőke a királyficsúrt, akire a Kétfejű böszörkény bocsátott ezeréves álmot. A folytatásban számos, szellemesen átreformált nevű mesehős lép színre, egyre csak bonyolítva a történeteket (a négyfogú tünedér, a kürály, Lesi Puska, az orrvadász, a hét töprönc, az eszkimókus kürály, a Hétnejű

Sárikán, a geriffmadár, a szőke herszegő...); a szójátékok, a helyszínek elnevezései is mosolyra készítetnek (hétvégi kastély, az Órások Országá, a Feneketlen Tintatar-tó, a gumikrokodiloktól hemzsegő Le folyó, a Csata tér stb.).

Nagy odafigyeléssel és a tempó gyorsítását eleve kizárva kell olvasni ezt a könyvet. Egyrészt, mert nagyon cselekményes, másrészt, mert érdemes a részletekben elidőzni, elképzelni az eseményeket. Hisz már néhány sorban is annyi minden történik! („...a jóságos tünedér megkapta a hiányzó nyolc fogát, majd adott érte az Örök Élet Tüzéből egy negyednyi lángot. Ezt óvatosan léggömbbe zárták, elvitték a rettenetesen didergő eszkimókusok kürályának az északi-sarki boltba, aki szó nélkül visszaváltotta az egész üveghegyet.”)

A szerző igen találóan ötvözi a helyzeteket, eseményeket, sőt, a szereplők jellemét is a mai, reális (és sok mindenben eltorzult) világgal. A királyficsúr szinte „érdekből” akarja feleségül venni Hóköménykét (hogya minden mesehős megtalálja a saját meséjébe), s ez eleve kizárja a mesebeli szép szerelmi kapcsolatot, az érzelmeket. A leányzó már az elején fanyalag, hogy a királyficsúrnak csak csirkelábon (nem lúd- vagy kacsalábon) forgó palotája van, lemeríti a vőlegényjelölt összes bankkártyáját a Hüdejó Divatszalonban, sőt, mérgeiben még össze is karmizsálja az udvarlót. A későbbiekben aztán majdnem sor kerül a leánykérésre, ám ugyanott kiderül, hogy a királyficsúrnak enyhe iszonya van a házasságtól, és inkább magányra vágyik. A mai világban igencsak elterjedt, túlzottan egészséges táplálkozásra is találunk utalásokat a regényben: „És amikor a mesehős már azt hiszi, túl van az életveszélyen, Piroska nagymamája olyan süteménnyel kínálja, amiből kifelejtették a lisztet, a tojást, a cukrot, a sót.” A zöldterületek kiirtására, a városok tereinek, utcáinak elleléktelenítésére, elsivárosodására frappáns példa Tükröncország, ahol unják már a zöld pázsitot, mert azt folyton nyírni és öntözni kell, hát Tükria főváros utcáit kis tükörlapokkal rakták ki, így aztán végre majd nem terem meg ott a fű.

Maga Hóköményke is kifejezetten „mai” lány. A naiv és szépséges Hófehérkéhez vajmi kevés köze van, hisz gyatra háziasszony, fellázad a házimunka ellen, lakkozza a körmét, köménymagon él, csodakrémet használ, ami szépít, lefogyaszt és megokosít.

A szerző egyedi humora a meseregény első fejezetétől a huszonegyedikig velünk van, mosolyra, s nem egyszer hangos nevetésre készítet. Hóköményke sirtása a tőpröncök által például kész kabaré:

- „– Teljesen hideg az orra! Meghalt! – sóhajtott Vadóc.
- Nem dobog a kőszíve! Meghalt! – szipogta Tüsszencs.
- Csíkos zokni van rajta! Meghalt! – tette hozzá Margó.”

Vagy: „Mikor aztán reggel a nap első sugara beszökött a szobába, Tutálibe Málibe kinyitotta az egyik szemét. Rengeteg könyvet látott. Kinyitotta a másik szemét is: még több könyvet látott.” A humor eszközeként szolgálnak a közmondások vicces elferdítései is: „Ajándék lónak ne mutass fűgét!”, „Ha ló nincs, akkor

a hattyú is jó.” Ugyanilyen hatású a rímben beszélés is, mint ahogyan a következő abszurd helyzetben:

„– Merre mén a mén? – kérdezett vissza Rippi.

– Mittudomén! – adta ki a parancsot a királyficsúr” – és a cselekmény tovább gördül!

A meseregény „befejezése” pedig semmiképpen sem befejezés, hisz a gyűrűjét sirató szőke herszegnő (aki a végén már a kétfejű böszörkényhez válik hasonlatossá) belelök a kútba a királyficsúrt. Ha pedig egy királyficsúr a kútba zuhan, kizárt dolog, hogy ott vesszen, hisz ő királyficsúr. A különös befejezés tehát máris új eseményeket vet fel, felkelti a kíváncsiságot, vajon mi történik majd tovább a kút mélyén?

Ezért kellett megszületnie *A királyficsúr újabb kalandjainak* – hisz aki az előző könyvet olvasta, már várta a következőt, a folytatást. S aki ezt is elolvassa, nem fog csalódní. A mese fonala továbbra is több szálon szövődik tovább, ismét humorosan, meglepő fordulatokkal, sőt, egyes részek újraíródnak (de másképp), hisz Grimmanó megtalálja a tartalék tollát, tovább írogat, bár fejében egyre inkább összekeverednek a gondolatok. Vincze Nóra rajzai ismét szerencsésen követik az eseményeket, emelnek ki részleteket, szereplőket. Az olvasónak, aki *A királyficsúr különös kalandjait* olvasta, itt könnyebb dolga van: a szereplők nagy részét már ismeri, nem időzik el túl sokat azok jellemén, inkább a hömpölygő eseményekre figyel, melyek mintha még gördülékenyebben futnának egymás után, és még sikeresebben vennék a kanyarokat, mint az első kötetben. A királyficsúr a kútba zuhanás után a Drótszakállú Hercög terített asztalánál ébred, ahol a Hercög azzal „rémisztgeti”, hogy feleségül kell vennie Lenszőke Szekrényt (kinek neve nem véletlen: harminc talicska csokoládés piskótát eszik meg vacsorára). Sok-sok dinamikus esemény, a böszörkény gonoszságai, Hóköményke talpraesettsége, mely ugyanakkor ügyetlenséggel és szertelenséggel is párosul, a kétütemű lódarázs leszereplése, a kézitükör többszörös elcsórájának mesebeli fontossága, Alfa-gyula, a töpröncök és Rippi sokszor hajmeresztő, ám mégis megnyerő, és az események alakítása szempontjából igen lényeges közreműködése vezet el ahhoz, hogy a királyficsúr még egyszer a kútba zuhanjon, és a pokolban, a bördögök közt találja magát.

Az ötletes és hangulatos nevek ebben a kötetben is magukért beszélnek: Búbánat Benedek, Kilencvenhatodik Tejfogó Gyurma György kúrály udvari költője, II. Trombózis (aki a Hercög feleségét magához szólította), Oroszlánszínű Szabolcs, Hetedkét Királyság, Kótyavetye Királyság, Krampuszi... Z. Németh fantáziájából egymás után pattannak ki a szójátékon, vagy egyszerűen csak a logikán alapuló, bohókás elnevezések. A Mutatóujjon Forgó Palota G-kulccsal nyitható első szobájában különleges hangszerek porosodnak (cimborá, zsuzsulya, oldalcsapkodós kacifánt, dudulya, füstdob, morgona, zengere stb.), a negyedikben színes gyerekjátékok (hintagriff, rugós pöttöny, maflogó, önműködő mitugrász, fabat-

kapörgető stb.), az ötödik szobában valódi virágokról mintázott papírvirágok „pompáznak” (pimpália, agónia, fintorox, ganézia, hókuszpálma stb.), a hatodikban a gonosz kétféjű böszörkény lapít kedves anyóknak álcázva magát az almáriummal, körténiummal, dióniummal, lebegő padlócaival, vitringgyel, karfás üllencsel, samálival berendezett kis szobában.

A meseregény végéig a szerző humora, kiváló mesélőképesége számos és kacagtató ötletével társul, s ezekből hadd említsünk bár egyet: Hóköményke, a geriffmadár hatalmas fészkében Búbánat Benedek a tejet dicsőítő verseit hangoosan olvasva próbál szabadulni az óriásmadártól, hisz a geriffmadárnak nemcsak a tejtől van iszonya, hanem Benedek rímeitől is:

„A tej fehér, a tej finom,
meginni meg én, megbírom.
A tej sejtelem és sajt-elem,
ha tehén vagyok, hát termelem,
a tej áhitat, jó modor,
szenvedély, ami elsodor...”

Z. Németh varázsigéi hangulatosak, szemléletesek, épp eléggé ijesztőek, hogy ahol szerepük van, hirtelen életre keltsék a meserészletet, ritmusuk, rímelésük pattogó:

„Ábele, bábele, kár, kár érted,
varjúvá válsz rögtön, ördög,
új tested már sötét kísértet,
ébele, bébele, nőjön csőröd,
kapjál szárnyra, a bánya árnya
költözzön beléd, repülj a bálba...”

A meseregény 20., egyben utolsó fejezetében (a tartalomjegyzék sajnálatos módon kimaradt a könyvből – bár lehet, hogy nincs igazam, s ez is csak fondorlat, ami egészen jól illik az események fondorlatosságához) kiderül, hogy a rengeteg megpróbáltatás, megoldhatatlannak tűnő helyzet ellenére Hóköményke és a királyficsúr mégis egybekelhetnek, hisz itt vannak mindketten, épen és egészségesen, ám beszélgetésük, a rájuk jellemző meghökkentő módon, újabb fordulatot vesz. Megint nincs olyan, hogy „boldogan éltek, míg meg nem haltak”, csupán az őszinteségük kerül felszínre: Hóköményke ismét a töpröncökkel szeretne élni, a királyficsúr szerdáig Hóköménykével lenni (ha már ennyit kellett szenvednie ezért a találkozásért), ám Hóköménykét hirtelen elragadja egy bördög, s a repülő párnán már el is röppen vele, a magasságba! A királyficsúr nem rendül meg túlságosan, tudomásul veszi a történetet, s a konyhába indul, nehogy kihűljön a tea...

Micsoda realitásérzék. És higgadság!

A mese tehát majd egy harmadik kötetben folytatódik. Mert ki tudja, mi várja a királyficsúrt a konyhában, mi lehet a teában, és hová került Hóköményke? Hogyan kerül vissza? Találkoznak-e újra? És mikor? És ha találkoznak is, mi történik majd? Hát a meseregény többi érdekes, izgága vagy jóindulatú, ám szimpatikusan ügyetlen szereplőivel?

Megannyi kérdés.

Hisszük, hogy Z. Németh István gondolataiban már alakulnak a királyficsúrról szóló történet harmadik kötetének eseményei. S azokat, mint ahogyan a megjelent első kettőt is, jó szívvel ajánlom olvasásra 10-12 éves gyerekek számára, gondúzónek, hangulatjavítónak pedig felnőttek számára is.

(Z. Németh István: Egy királyficsúr különös kalandjai, Art Danubius, 2018; A királyficsúr újabb kalandjai, AB ART Kiadó, 2020)

